

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Pies z KULAWĄ nogą...

il. Karolina Sroka

Przymiotnik KULAWY to określenie oznaczające zarówno 'kulejący', a więc utykający na którąś nogę, jak i 'krzywy, chwiejący się', a także 'źle zorganizowany, marnie funkcjonujący'. Urzeczownikowiony dwurodzajowy przymiotnik KULAWY, KULAWA 'człowiek utykający na jedną nogę' niegdyś miał neutralne zabarwienie stylistyczne, dziś jest już jednak nacechowany potocznie. Rzadko go używany, dlatego że na szczęście zmieniło się nasze postrzeganie ułomności i niepełnosprawności. Jeszcze pół wieku temu niepełnosprawność jednoznacznie kojarzyła się z „gorszością” (jak choćby w tytułowym frazeologizmie), obecnie patrzymy na nią już inaczej: jak na utrudnienie w funkcjonowaniu, które można niwelować lub pokonywać, a nie jak na cechę wartościującą człowieka. Dwie są hipotezy na temat pochodzenia słowa KULAWY. Jedna z nich wywodzi ten przymiotnik od czasownika KULEĆ, który w XVI-XVII w. miał postać KUŁAĆ SIĘ i najprawdopodobniej jest etymologicznie związany z czasownikiem KULIĆ (SIĘ). Pierwotnie KULEĆ oznaczało zapewne 'być skrzywionym, zgiętym' – od tego KULAWY najpierw o kimś przyjmującym taką postawę z powodu utykania na nogę (choć w gwarach można też być KULAWYM na rękę, czyli mieć niesprawną rękę), później – przez przeniesienie oceny i wartościowania – także o czymś niesprawnym, źle działającym albo krzywym, marnym. Druga hipoteza traktuje słowo KULAWY jako przymiotnik utworzony od wyrażenia przymkowego O KULACH: KULAWY to 'ten, kto chodzi o kulach'. W II połowie XVI w. na znaczenie tego przymiotnika miałyby wpłynąć czeski odpowiednik: kulhavy 'chromy', przez co jego sens ewoluował i uogólniał się: 'ten, kto chodzi o kulach' > 'ten, kto nie ma siły w nogach' > 'ten, kto ma niewładną nogę'.